

Rollarit ja minä: vuonna 1981, sitä ennen ja nyt

Timo Vuorio

”Me vaan pidetään mökkää, mut tosi nastaa jos kutsutte sitä musiikiksi.” -Mick Jagger

Rolling Stones-tapahtuman kunniaksi ohessa pieni kirjoitelma allekirjoittaneen varhaisista Rolling Stonesiin liittyviin muistoista, siihen kuinka bändi joskus otti ja ”kolahti”. Mukana myös lyhyt kertaus bändin historiasta ja niistä syistä, mitkä oikeuttavat titteliin ”Maailman paras rock-bändi”. Lopussa myös katsaus uuteen A Bigger Bang –albumiin sekä bändin nykytilaan eräänlaisena kiertävänä sirkuksena.

Tuolloin: Start Me Up!

Oli vuosi 1981, juuri yläasteelle siirtyvän teinin maailma oli sekavassa tilassa: suomalainen uusi aalto oli karauttamassa kiville, punk etabloitunut, Hurriganesista oli jäljellä vain ohkaiset kuoret, Pelle täysin *passee*, Eput vei tie vai mikä lie; jotain helvetin futuristi-juttua kantautui rockin mekasta Lontoosta, punkkien inhoamat elitistiset ökybändit 70-luvulta alkoivat uudelleen tavoittaa nuorta yleisöä, ristittyinä nyt joksikin ”heavy metalliksi”. Rock oli silti tosi vakava juttu, nuorison virallinen ääni.

Kuvitelkaa, kaiken tuon keskellä radiosta, kaiketi Nuorten Sävellahjasta, kajahti yksinkertainen, arkaainen äänimetakka: ensin yksinäinen, terävänä rämisevä kitaraintro, joka hiipuvasti kutsuu jämäkän takapotku-taonnan taakse. Kohta ääni karjuu kaiken päälle ”STADIAP!!!” tai jotain sinne päin. Visuaalisen muotonsa möykkä sai ”videona”, tuona uutena populaarimusiikin yksikkönä, yhtenä ensimmäisten joukossa. Videolla halpaa, korutonta, yksiväristä lavastusta vasten ilmaantuu outo, langanlaiha hahmo – päällään hihatonta t-paita, jalassaan jotkut hölmön näköiset, valkoiset lököverkkarit, korostaen keikarimaista perseen heiluttelua. Hahmo tuijottaa kameraan piruilevasti, välillä virnuillen, välillä pyörittäen silmiään, välillä mutrustellen helvetinmoisia huuliaan – eikä edes piru vie yrittä synkata ääniraidan kanssa; valtava huuto nimittäin korvautuu pienellä sinne päin olevalla huulten tapailulla. Vielä pahemmaksi touhu paisuu, kun hahmon takaa kuvaruutuun paljastuu vieläkin tyrmeämpi hahmo. Tällä on sekainen tummanharmaa letti, posket lommolla, silmän ympärökset mustat, kauhtuneet kuteet päällä – ja kolhiintunut Telecaster kädessä. Ja onhan siellä laulusolistin toisella puolella vielä toinen kappale samaa hahmoa hieman nuorehkompana versiona. Nämä kaksi häijyn oloista tyyppiä notkuvat musiikin tahtiin epämääräisesti, muka soittaen. Jossain taustalla näkyy kaksi jäykempää ja siistimpää hahmoa, toinen bassossa, toinen rummuissa. Nämä kaksi kaveria myhäälevät keskenään – ja vaikuttavat hassun erillisiltä muista, dekadenteista tyypeistä.

Nuori, pahimmassa puberteetin iässä oleva mieli kokee elämänsä kohtalokkaimman - paha tai hyvä, valitkaa – musiikillisesteettisen kokemuksen. Keitä perkeleitä nämä äijät ovat? Mistä ne tulevat? Mitä tuo meininki oikein on? Tuolloiseen musiikilliseen koulutukseen, josta huolehti lähinnä kaveripiiri, kuukauden lista ja Suosikki, moinen touhu ei kuulunut. Koko touhu tuntui ylittävän kaiken senhetkisen maailmankuvan, niin ukot kuin niiden musa tulivat kaukaa menneisyydestä, ohi Pellen, Ganesin, Pistolsin, Zeppelinin... Ai Rolling Stones, siis *se* bändi, joka joskus muinoin, siis joskus 60-luvulla, ennen kuin synnyin, otti skabaa Beatlesin kanssa; tämän seikan mainitsivat jo koulun musiikin oppikirjatkin populaarimusiikin kohdalla (ja jos *sieltä* itsensä löysi, ei ollut asiaa enää relevantin kapinamusiikin osastolle). Mutta jotain huonolta haiskahtavaa ja eltaantunutta koko nimessä ”Rolling Stones” oli ja eritoten hahmossa nimeltä Mick Jagger, mikä lie pornomies niine neekerihuulineen olikaan. Ja pitää muistaa, tuon ajan teinille jollain – luojankiitos - edesmenneillä moppipoppi-beatleseillä tai lasvegas-paskamaha-elviksillä ei ollut *mitään* kredibiliteettiä.

Mutta tuo hassu video, tuo tarttuva biisi ja tuo pirullinen asenne: ensimmäisen kerran termi ”ironia” ilmeni rock-bändin asenteesta ja touhusta. Nehän nauravat ilmiselvästi, elleivät peräti vittuile, mutta kenelle? Nuoremmille kollegoilleen? yleisölleen? itselleen? maineelleen? koko rock-bisnekselle ja sen vakavuudelle? Äijähän vaikuttivat niin muusikkoina kuin persooninakin täysin suvereneilta, totaalisen itseriittoisilta; tässä ärsyttävässä, kokemukseen perustuvassa ”haistapaska”-asenteessa oli jotain yliverstaista ja rajumpaa kuin missään siinä teiniangstissa ja vihaisessa kapinassa, jota varhaisen teini-ikäni soundtrack oli yksisäikeisesti julistanut. Äitini sai luvan ostaa yhtyeen uusimman, *Tattoo You* –älpeen, joululahjaksi. Se kolisi.

Alkoi ankara opiskelu: Mitä Suosikki kirjoitti tästä yhteestä – ja tutkimuksen vakavoituessa, mitä sanoi Soundi? Eihän tuokaan riitä, ei kun mars Turun kaupunginkirjaston musiikkiosastolle. Kas, englanninkielenopiskelusta on jotain hyötyä! Selvisi,

että yhtye oli juuri tehnyt mittavimman ja rahakkaimman USA-kiertueen kautta aikoen. Selvisi myös että erityisen kova jätkä bändissä ei ollutkaan se laulusolisti vaan se matalaprofiilinen kitaristi, tuo luonnontieteellinen ihme, joka juuri oli jättänyt väkevämmät nautintoaineet taakseen ja oli epäilemättä maailman cooleimman näköinen ilmestys, Mr. Rock and Roll. Hankin T-paidan, jossa luki ”Keith Richards Lives” – erityisen merkitykselliseltä paidan sanoma tuntui aikana, jolloin kaikenmaailman kuolleista suuruuksista julistettiin juuri tuota kuolemattomuuden teemaa (muistatthan: Elvis Lives, James Dean Lives, John Lennon Lives jne.). Hyvin mieleenpainuva yksityiskohta löytyi jostain vuosikymmenen vaihteen Suosikista: haastattelussa Jaggerilta ivattiin onko Rollareista tullut disco-bändi (kauhea disco-jytinä ”Emotional Rescue” oli tuolloin listoilla), johon mies vastasi, jotta ei: ”Me ollaan blues-bändi”.

Täh? Että *Blues*-bändi, mitä helkkaria? Eikös blues ole jotain jazzin sukuista neekerimusiikkia, ei *rockn’rollia*, jonka saralla Stonesin väitettiin olevan paras. Seurasi lisää opiskelua. Waldemar Wallenius kertoi tästä perinteestä jännittäviä tarinoita Soundin sivuilla. Levyjä piti hankkia ja kuunnella itse. Samalla kun Stonesin levykokoelma karttui, tarttui kaappiin muitakin Stonesin vuosikertaviinejä: The Animals, The Who, Them, The Pretty Things, The Yardbirds... Erityisen antoisaksi ja jännittäväksi muodostui kuitenkin syventyminen mustan musiikin kulttuurihistoriaan: jo tutut nimet kuten Chuck Berry ja Jimi Hendrix saivat rinnalleen sellaisia kuten Muddy Waters, Howlin Wolf, John Lee Hooker, Bobby Bland, Sam Cooke, James Brown, Otis Redding... Koko tuo rytmimusiikin maailma aukeni The Rolling Stonesin kautta - ja tuolloin tietämättä, toistin jo historiasta tuttua kaavaa. Ja samaan aikaan kun koulukaverit kohkasivat Iron Maidenin uusimmasta tai jostain WASPista, kaivauduin minä yhä etäämmälle musiikin historiaan, tavoitellen jo Mississippi-joen suistomaita: Robert Johnson, Son House... Fanaattisuus kasvoi; aloin mielessäni kirotta, miksi minun pitikin syntyä vähintään vuosikymmen ellei kaksi vääriin aikaan. Jimi Hendrix ja Bob Dylan alkoivat tuntua viimeisiltä mielenkiintoiselta musiikilliselta tuotteelta rockin saralla; kun kaverit väittelivät oliko joku 70-luvun Led Zeppelinin riittävän ”hevi” nykymakuun, minulle kyseinen bändi edusti jo rockin breznevilaista pysähtyneisyyden aikaa. Samalla meikäpoika totesi kadottaneensa otteen popin nykyhetkeen, ollen jokseenkin pirun ylpeä siitä. Ajan suuri suosikkini, Stevie Ray Vaughan, ei hätyytellyt listakärkeä.

Nyt yli parikymmentä vuotta myöhemmin olen tuolla tiellä edelleenkin – ja tiellä on The Rolling Stoneskin. Jälkimmäinen ties kuinka monetta kertaa kaluamassa Uuden Maailman jättistadioneita - juttu, joka vuonna 1981 oli mammuttimainen uutuuus, on nyt isojen rokkibändien, sellaisten kuten U2 ja Bruce Springsteen, peruskauraa. Mutta Stones jaksaa pistää aina vain

paremmaksi: jälleen kerran on maksavan yleisön rahakirstun nyörien tiukkuutta testattu historian kalleimmilla lipuilla ja piru vie, kyllä ne venyvät: loppuunmyytyjähän keikat jälleen kerran ovat. Vaikka maailma on rajusti muuttunut tuona 25 vuoden aikana, jotain muuttumatonta, ikuista on säilynyt: The Rolling Stones, vierivä kivinen reliikki rock-musiikin arkaaisia perusarvoja, perussoundeja ja perusralleja. Mikä vuonna 1981 tuntui lähinnä ihmeeltä: vanhat äijät, siis tyypit, jotka tuolloin lähentelivät neljääkymppiä (!) soittavat varsin vakuuttavasti nuorisomusiikiksi luokiteltavaa musaa, on nyt jotakuinkin itsestäänselvyys. Se, että Jaggerille ja Richardsille tuli kunnioitettavat kuuskymppiä täyteen pari vuotta sitten, ja että soitto käy, ei taida olla enää uutisarvoinen tapahtuma. ”Teillä on ilma ja aurinko”, on elämänfilosofi Keith Richards todennut, ”sekä Rolling Stones”. Ja näinhän se on: uusille rock-sukupolville Rolling Stonesin olemassaolo lienee rinnastettavissa moisiin luonnon itsestäänselvyksiin: ainahan ne ovat olleet olemassa, helkkaristi ennen syntymäämme. Nykyään ongelmallista lienee löytää vakuuttavia rock-artisteja, jotka olisivat *alle* neli – ellei viisikymppisiä. Eipä tarvitse jonkun Bruce Springsteenin tai Bonon murehtia ikääntymisen tuomasta uskottavuuden puutteesta: aina ennen heitä on ollut olemassa joukko äijiä, jotka ovat raivanneet tietä läpi rockiin liittyvän ikärasismien; Rollarien perässä on ollut muiden hyvä peesata. Jotta tämä saataisiin perspektiiviin, niin muistutettakoon, että vuonna 1966, siis 39 vuotta sitten, Mick Jaggerilta kysyttiin ensimmäisen kerran, ”Onko tämä teidän viimeiseksi jäävä kiertueenne?”... (ja muistutettakoon vielä, että The Beatlesin tapauksessa näin tuli käymään!).

Sitä ennen: kuinka se tarina menikään

Tosiseikka kuitenkin on se, ettei viimeiseen pariinkymmeneen vuoteen Stones ole juurikaan luonut ikimuistettavaa uutta musiikkia – bändi elää ja rahastaa maineella ja materiaalilla, joka luotiin yhtyeen parin ensimmäisen vuosikymmenen aikana. Tuo tarina oli alkanut vuonna 1962 muutamasta parikymppisestä englantilaisesta blues-fanaatikosta, joiden suurena unelmana oli ollut levittää blues-tietoutta massoille. Tässä kulttuuriteossa saavutettiin menestystä, mutta ei menestys tähän jäänyt: kiitos toisaalta nerokkaan manageroinnin, joka ymmärsi yhtyeen jäsenten (erityisesti sen laulusolistin) karisman päälle sekä toisaalta hienojen biisien, joita loihti nerokas säveltäjäpari Jagger-Richards, bändistä muodostui The Beatlesin suurin haastaja maailman pop-listoilla, ollen eräänlainen anti-Beatles: rajumpi, villimpi, pitkätukkaisempi, kapinallisempi. ”Beatles vai Stones?” oli kysymys, joka jakoi nuorison vuonna 1965, aina Suomea myöten. Valinta kertoi ratkaisevasti tekijästään: kovat jätkät, ja miksei mimmitkin, diggasivat Stonesia. Hittejä syntyi liukuhihnalta: ”The Last Time”, ”Satisfaction”, ”Get Off Of My Cloud”, ”Paint It, Black”, ”Ruby Tuesday”... Beatlesin

kintereillä bändi rustasi läpi 60-luvun ailahtelevien musiikkivirtausten, svengaten modisti ja hipisti Lontoossa, käyden psykedelia-retkillä, palaten lopulta - ja kaikesta ilmeisen viisastuneena - alkuperäisen, muodollisesti yksinkertaisen rhythm'n'blues-musiikin pariin. Tuloksena syntyivät sellaiset häijyt rock-klassikot kuten "Jumpin Jack Flash", "Street Fighting Man", "Sympathy For The Devil" ja "Honky Tonk Women" ja upeat albumit *Beggars Banquet* (1968) ja *Let It Bleed* (1969). Ulkomusiikillisella osastolla bändi ns. haistatti paskat tragedioille, joita se tuntui keräävän kuin perskärpäsiä: perustajäsen Brian Jonesin hämärä kuolema, Altamontin konsertin verilöyly, toistuvat huumeratsiat... Lyhyesti: iloisen 60-luvun taittuessa iltahämäräänsä Rolling Stones oli niin edustamansa musiikin kuin lainsuojattoman elämäntavansakin kautta kypsä kaappaamaan itselleen nimikkeen "Maailman paras rock-bändi".

Siinä kun kilpailija Beatles luovutti, jättäytyen kasvamaan korkoa siksi 60-luvun kestoikoniksi mitä se nykyään on, Stones hyökkäsi uransa voimassa ja tunnossa uudelle vuosikymmenelle. Läpi sekavan 70-luvun, läpi hard rockin, progen ja glamour-rockin, ja lopulta diskon ja punkin, bändi uskoi perustekemiseensä ja keskittyi, ellei muuta, niin antamaan sisältöä sittemmin kliseeksi muovautuneelle käsitteelle "sex and drugs and rock and roll". Suurimman yleisön suosioista se skabasi nyt Led Zeppelinin kanssa. Vuosikymmenen aluksi yhtye viskasi pöytään uransa komeimmat albumikokonaisuudet, levyt *Sticky Fingers* (1971) ja *Exile on Main Street* (1972), joista jälkimmäinen oli pääasiassa levytetty varsin epämääräisissä oloissa ja tiloissa Keith Richardsin kellarissa, Ranskan Rivieralla. Tuota tupla-albumia pidetään yleisesti yhtenä rock-historian upeimmista saavutuksista. Epäviralliset bootleg-taltioinnit yhteen kiertueilta todistavat kuinka huikeassa vedossa yhtye noihin aikoihin oli, eikä vähiten johtuen virtuoosismaisesta soolokitarististaan, Brian Jonesin korvanneesta Mick Taylorista. Ylläreitäkin riitti: valtava hitti, latinoväritteinen "Angie" (1973) paljasti bändistä uuden, suggestiivisen puolen. 70-luvun puolivälissä - kitaraässä Taylorin paettua rintamalta ja vaihduttua nostomies Ronnie Woodiksi - bändi ilmiselvästi eltaantui ja pöhöttyi. Mutta vastoin kuin muut "dinosaurukset", se inspiroitui saamastaan punk-potkusta nivusiin, ja loihti alkuperäisen kapinarockin edustajan raikkauksella eheän albumin *Some Girls* (1978). Kaiken simpppelin perusräimeensä seassa tarjosi yllättävän svengaavan ja listakelvon tanssi-hitin "Miss You". Tuo levy palautti yhtyeen uskottavuuden, mutta yhtyeen tulevaisuuden kannalta toinen merkittävä asia tapahtui kulisissa: lääkärin annettua ns. viimeisen varoituksen ja pitkän vankeustuomion uhatessa, Keith Richards väänsi selkävoiton kuningas heroinista, joskaan varsinaiseksi raittiuden lähettilääksi ei miestä tämän jälkeenkään ole voinut kutsua.

Ja nyt: sirkushuveja kansalle

Astuessani kelkkaan vuonna 1981, tuolloin tarina ja tuote, The Rolling Stones, oli kutakuinkin valmis. Stones-faniuden aikanaani en ole päässyt todistamaan minkään uuden, ikimuistettavan klassikon syntyä. Ei ole ilmennyt uutta Satisfactionia, ei Sympathy For The Devilia, ei Angieta, ei diskohumuista Miss Youta, ei edes seuraajaa tuolle jo aikoinaan retro-henkiselle Start Me Up-renkutuselle, joka allekirjoittaneen vangitsi. Bändi on porskuttanut totutun musiikillisen sanastonsa parissa, tehnyt liudan uusia, kuitenkin pian unohtettavia levyjä kun on viitsinyt. Uuden levyn julkaisukin on ollut lähinnä tekosyy päästä takomaan loihtimaansa sampoja eli tekemään mega-kiertueitaan, joilla se renkuttaa vanhaa klassikkolistaansa. Vuonna 1991 basisti Bill Wyman kyllästyi touhuun ja siirtyi ansaitulle eläkkeelle. Näin "rockin selväpäisin rytmiryhmä" oli hajonnut; rumpali Charlie Watts sai kunnian etsiä paikkaaja. Vannoutuneena jazz-diggarina hän päätyi Darryl Jonesiin, mustaan jätkään, joka oli soittanut Miles Davisinkin kanssa. Virallisesti bändi kuitenkin kapeni nelijäseniseksi: etsikköaika jolloin tähän bändiin liitettiin, oli mennyt umpeen jo ajat sitten.

Nyt, vuonna 2005, totuttu kaava toistuu: uusi levy ja mega-kiertue, joka ensi vuonna tulee ulottumaan jälleen kerran Suomeenkin asti. Ennätyksellisen 8 vuoden studiohiljaisuuden jälkeen ilmestynyt levy *A Bigger Bang* on jälleen kerran kriitikoiden mielestä "paras sitten *Exile on Main Streetin* tai *Some Girlsin* tai ainakin *Tattoo Youn*" ja kelpo levyhän se on: soundeiltaan ja musiikkimaailmaltaan levy on taattua Rolling Stonesia; kaikki viittaukset ovat bändin omaan musiikilliseen historiaan. Aikalaisvertailussa levy loistaa ainutlaatuisuudellaan, ikään kuin ikääntyneen mestarin muistutuksena oppipojilleen ja toisen - tai kolmannen - polven seuraajilleen, että "hei pojat, oikeastihan se menee näin". Ongelma vain on, että yleisölle, joka tuntee orkesterin verevän perinnön vuosikymmenten takaa, se ei tarjoa juuri mitään uutta, korkeintaan muistuman, että joskus kaikki nämä jutut on tehty tuoreemmin ja paremmin.

Vaikka luova kipinä on jättänyt bändin jo ajat sitten, sillä tosiasialla ei ole sentinkään väliä sillä jumalan hetkellä kun valot syttyvät ja ensimmäiset dramaattiset soinnut kulahtaneesta telecasterista jyrähtävät, loihkien ilmoille jotain streetfightingmania, brownsugaria tai startmeupia. Tuolloin monikymmentuhapäinen yleisömeri säpsähtää yhteen huutoon ja sen täydellisen huomion vangitsee esiin säntäävä, tanssiva, heiluva, hyppivä ikinuori hahmo. Tuosta hetkestä ja siitä seuraavasta parista tunnista ihminen on kyllä helposti valmis maksamaan helkkarinmoisia summia. Kaiken ylikansallisen rahan, ison bisneksen, laskelmoinnin, tuoteistuksen läpi - tai sen mahdollistamana - saa kuitenkin todistaa esitystä, performanssia, joka energiamäärältään on jo vuosikymmeniä rikkonut

tunnettuja luonnonlakeja. Kun maailman paras kellaribändi ikuisine inhimillisine mokineen, sähläyksineen, väärinsoittoineen, virtaa suoneen tässä ja nyt, tajuaa todistavansa jotain ainutlaatuista, jotain lähes yli-inhimillistä ja uhkaavasti katoavaa luonnonvaraa: sen idean ruumiillistumaa, mistä rock and rollissa kai joskus oli kysymys ja mikä joskus järjestytti maailmaa. Mikään tallenne, paraskaan 5.1-dolby surround-DVD levy, ei koskaan pysty vangitsemaan tuota maagista rituaalia ja tilannetta. Se on koettava itse. Kuten Mick Jagger kauan, kauan sitten ohimennen huomautti muistellessaan päiviä, jolloin bändi kilpaili nuorten sydämistä Liverpoolin FabFourin kanssa, että ”Beatlesin juttu oli tehdä levyjä, meidän juttu oli tehdä keikkoja”. Tuon pääjutun, keikkailun, sivussa syntyi kuitenkin erinomainen liuta rockin historian komeimpiin laskettavia tallenteita. Tänä iltana kuuntelemme niitä. Kuten laulussa vastaanotomattomasti sanotaan, ”tiedän, että se on vain rokkia, mutta minäpä tykkään siitä”!!!

Perusfaktaa: jäsenet

Mick Jagger: laulu
Keith Richards: kitara
Charlie Watts: rummut
Brian Jones: kitara (1962-1969)
Mick Taylor: kitara (1969-1974)
Ron Wood: kitara (1975-)
Bill Wyman: basso (1962-1991)
Darryl Jones: basso (1993-)

Diskografia

The Rolling Stones (1964)
The Rolling Stones No. 2 (1965)
Out of Our Heads (1965)
Aftermath (1966)
Between The Buttons (1967)
Their Satanic Majesties Request (1967)
Beggars Banquet (1968)
Let It Bleed (1969)
Get Yer Ya-Ya's Out! (1970)
Sticky Fingers (1971)
Exile On Main Street (1972)
Goats Head Soap (1973)
It's Only Rock'n'Roll (1974)
Black & Blue (1976)
Love You Live (1977)
Some Girls (1978)
Emotional Rescue (1980)
Tattoo You (1981)
Still Life (1982)
Undercover (1983)
Dirty Work (1986)
Steel Wheels (1989)
Flashpoint (1991)
Voodoo Lounge (1994)
Stripped (1995)
Bridges to Babylon (1997)
No Security (1999)
Live Licks (2004)
A Bigger Bang (2005)